

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 1. marts 2023
Kontor: Økonomikontoret
Sagsbeh: Simone Vainø Larsen
Sagsnr.: 2023-0030-8475
Dok.: 2756924

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål B, C og D fra Folketingets Retsudvalg den 2. marts 2022.

Samrådsspørgsmål B:

”Ministeren bedes redegøre for udviklingen i den mandskabs- og pladmæssige situation i Kriminalforsorgen, herunder om regeringen finder udviklingen tilfredsstillende.”

Samrådsspørgsmål C:

”Ministeren bedes redegøre for kriseplanen fra november 2022 samt det totale antal af dvalelagte eller tomme pladser i Kriminalforsorgen, herunder i Polititorvets Arrest og arrestafdelingen i Horserød Fængsel, og i den forlængelse redegøre for, om det harmonerer med beslutningen om, at der i Kriminalforsorgen skal oprettes flere pladser.”

Samrådsspørgsmål D:

”Ministeren bedes angive den langsigtede plan for at øge bemanningen i Kriminalforsorgen, samt hvilke initiativer ministeren vil foretage sig på kort sigt i forhold til at sikre tilstrækkelig kapacitet.”

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) og Mai Mercado (KF).

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Svar:

Tak for ordet. Og tak til spørgerne for de relevante spørgsmål.

Som I alle ved, så står kriminalforsorgen i en svær situation. Antallet af fængselsbetjente har længe været faldende, mens antallet af indsatte stiger.

Og nu er vi nået et punkt, hvor der er så få betjente, at det mange steder er svært at få vagtplanerne til at gå op, og hvor der ikke er hænder nok til at tage nye pladser i brug.

Det er en helt uholdbar situation, som vi er nødt til at få løst.

Derfor er jeg også glad for, at vi forhåbentligt snart vil have skabt sikkerhed omkring flerårsaftalen for kriminalforsorgen, så vi kan få alle initiativerne i aftalen ud og leve.

Jeg vil i dag benytte lejligheden til at redegøre for: 1) hvordan situationen i kriminalforsorgen ser ud, 2) hvorfor det sidste år var nødvendigt at lukke en række pladser, og 3) hvad vi kan gøre fremadrettet for at sikre flere fængselsbetjente.

[Uddybning af udfordringer]

Lad mig begynde med situationen i kriminalforsorgen.

I dag råder kriminalforsorgen over ca. 4.200 aktive pladser. Det er næsten 500 flere pladser end i 2018. Men fordi antallet af indsatte er steget, har kapacitetsudnyttelse i en årrække alligevel ligget på omkring 100 pct.

Så kan man spørge sig selv: Er det ikke bare godt, at kriminalforsorgen bruger sin kapacitet fuldt ud? Her skal man være opmærksom på, at de 100 pct. er et gennemsnitstal, og når tallet er så højt, indebærer det, at man i en række fængsler er nødt til f.eks. at sætte to indsatte i en celle.

Derfor arbejder kriminalforsorgen med en målsætning om en belæg på 95-96 pct., som giver den nødvendige fleksibilitet.

Det høje belæg betyder f.eks. også at besøgsrum og fællesarealer i en række tilfældes inddrages og bruges som celler. Det går både ud over de indsatte, men også fængselsbetjentene. De indsatte får begrænset deres mulighed for at få besøg og for at deltage i fællesaktiviteter. Det

siger sig selv, at det øger spændingen i fængslerne, hvilket gør fængselsbetjentenes arbejdsforhold vanskeligere og øger risikoen for konflikter.

Presset på vores betjente har i mange år været alt for højt. Og som det ser ud lige nu, er manglen på fængselsbetjente den største udfordring for kriminalforsorgen.

I dag står vi med en samlet styrke på ca. 1.900 fængselsbetjente. Det er ca. 600 færre end i 2015. Og det er vel at mærke til at håndtere flere indsatte end tidligere.

Derfor blev det med den seneste flerårsaftale for kriminalforsorgen besluttet at iværksætte en lang række initiativer, der skal styrke kriminalforsorgens rekrutteringsgrundlag og forbedre arbejdsmiljøet i fængsler og arresthuse.

Mange initiativer er gennemført, og flere er ved at blive implementeret.

Men vi må samtidig være realistiske og erkende, at det vil tage tid at få vendt den negative udvikling. Og hvis vi skal gøre det mere attraktivt at være fængselsbetjent – og

det skal vi – så skal vi sørge for et bedre arbejdsmiljø i vores fængsler og arrester.

Derfor er det også vigtigt for mig, at udvidelser i kriminalforsorgens kapacitet sker i et tempo, der ikke presser vores fængselsbetjente yderligere.

[Krisepakke]

Det leder mig videre til, hvorfor kriminalforsorgen sidste år måtte lukke en række pladser, som led i gennemførelsen af en krisepakke.

Krisepakken, som blev præsenteret for aftalepartierne i september sidste år, var udtryk for kriminalforsorgens faglige vurdering af, hvordan driften bedst muligt kan opretholdes i den situation kriminalforsorgen befinder sig i. Den er med til at få vagtplanerne til at gå op og sikre driften og sikkerheden i fængsler og arresthuse.

Med pakken blev det besluttet at vente med at tage 60 pladser i Køge Arrest i brug. Derudover blev der rykket et antal indsatte til Udlændingecenter Ellebæk, hvor der blev oprettet 36 arrestpladser, der alternativt havde været tomme asylpladser.

Beslutningen betød, at kriminalforsorgen kunne dvalelægge 31 pladser i Horserød og 25 pladser på Polititorvet. Det svarer til en nettoreduktion på 20 pladser.

I den forbindelse kan jeg også oplyse, at kriminalforsorgen i dag også råder over 21 nedlukkede pladser i Maribo Arrest og 24 i Nakskov Arrest. Pladserne blev lukket i 2017 og 2018 efter åbning af Storstrøm Fængsel, fordi de var utidssvarende og personaletunge.

Til spørgsmålet om, hvorvidt lukningen af pladser harmonerer med ambitionen om at udvide kriminalforsorgens kapacitet, er svaret isoleret set selvfølgelig nej.

Men jeg mener, at spørgsmålet skal anskues mere nuanceret. Det er nu engang kriminalforsorgen, der har de bedste kompetencer til at vurdere, hvilke tiltag som er nødvendige i den nuværende situation. Derfor skal vi som politikere lytte til den rådgivning, vi får fra kriminalforsorgen

Og i en situation, hvor der er stor mangel på fængselsbetjente, kan det desværre i en periode indebære, at det er nødvendigt at lukke kapacitet – både for at opretholde det helt nødvendige sikkerhedsniveau, som der skal være i

fængslerne, og for at sikre fængselsbetjentene så gode arbejdsbetingelser, som det er muligt.

Med det sagt, vil jeg nu uddybe, hvad vi planlægger at gøre på den korte og lange bane for at sikre både flere pladser og ikke mindst flere fængselsbetjente i fremtiden.

[Hvad der kan gøres på lang sigt]

Lad mig starte med den langsigtede plan.

Med flerårsaftalen for kriminalforsorgen blev der afsat over 500 mio. kr. i aftaleperioden til rekrutterings- og arbejdsmiljøinitiativer. I den forbindelse fastsatte aftaltpartierne et mål om, at der frem mod 2026 skulle sikres en nettotilgang på 300 betjente.

Da aftalen blev indgået i 2021, vidste partierne godt, at det ville blive et langt sejt træk, og udviklingen på arbejdsmarkedet siden da har bestemt ikke gjort det lettere.

Der er dog plads til forsigtig optimisme. I andet halvår af 2022 har vi på landsplan set en stigning i antallet af elever, som er blevet optaget på fængselsbetjentuddannelsen. Kriminalforsorgen arbejder samtidig på at forbedre arbejdsmiljøet for fængselsbetjentene og på at

implementere en række af arbejdsmiljøinitiativerne i flerårsaftalen.

Vi vil ikke kunne se effekten af tiltagene fra den ene dag til den anden. Men gradvist vil de bidrage til et bedre arbejdsmiljø, så vi forhåbentlig kan se en udvikling, hvor det bliver nemmere både at fastholde og tiltrække nye betjente.

Mere supervision og etableringen af et psykologkorps skal bidrage til at mindske nedslidning og psykiske belastningsreaktioner. Større faglig frihed og bedre tid til det relationelle arbejde skal øge arbejdsglæden. Og flere skoler og forbedring af fængselsbetjentuddannelsen vil sikre flere betjente, der er bedre klædt på til den opgave, de skal løse.

På den lange bane er det derfor stadig min klare forventning, at flerårsaftalens initiativer vil virke. Vi er dog langt fra i mål, og i 2022 så vi desværre stadig en netto-afgang af fængselsbetjente.

[Hvad der kan gøres på kort sigt]

Derfor er jeg også særligt opmærksom på, hvad vi kan gøre nu og her, for at vende udviklingen.

I den forbindelse vil jeg fremhæve to tiltag, som jeg tror, vil gøre en forskel på den korte bane.

For det første: Det er kun rimeligt, at vi belønner de betjente, som tager ekstra vagter for at få en presset hverdag til at fungere.

Derfor er jeg også glad for, at kriminalforsorgen har udbetalt en række vederlag til de betjente, der ydede en ekstra indsats i andet halvår af 2022. Kriminalforsorgen har oplyst, at de er ved at se på, om noget lignende er muligt i 2023.

Forhåbentlig kan det motivere nogle af vores fængselsbetjente til fortsat at hænge i gennem en svær periode, så vi også mindsker afgang.

For det andet: De nye pop-up skoler.

Siden flerårsaftalen trådte i kraft, har kriminalforsorgen åbnet to nye såkaldte pop-up skoler først i Odense og nu i Esbjerg. Jeg besøgte den nye skole i Esbjerg i januar. Det var en stor fornøjelse at møde de nye elever.

Begge steder har vi set nogle rigtig fine optag, og i den kommende periode skal det afklares, om vi kan udvide konceptet. Det kan f.eks. ske med flere hold på de nuværende lokationer eller med nye pop-up-skoler andre steder i landet.

På den nye skole i Nykøbing Falster har vi til gengæld ikke set det ønskede optag. Kriminalforsorgen følger elevtallet tæt, og har taget en række initiativer for at øge opmærksomheden om skolen.

[Forventninger til 2023 og frem]

Med de to nævnte initiativer – og de mange andre vigtige bemandingsinitiativer i flerårsaftalen – er der taget en række konkret tiltag til at vende udviklingen.

Men det kommer til at tage tid, og vi er nødt til at give bemandingsinitiativerne tid til at virke.

Løn spiller også en rolle for mulighederne for at fastholde og rekruttere dygtige og engagerede medarbejdere. Det er ikke nogen hemmelighed, at fængselsbetjentene er en af de faggrupper, der er udfordret, og som derfor er relevante at have for øje, når regeringen indkalder til

trepartsforhandlinger om udmøntningen af flere midler til løn og arbejdsvilkår for offentligt ansatte.

Det er den klare ambition, at vi i 2024 kan rulle krisepakken tilbage.

[Afslutning]

Så for at opsummere: For mig er manglen på fængselsbetjente den alt overskyggende udfordring. Fængselsbetjentene er rygraden i vores kriminalforsorg og uden flere fængselsbetjente bliver det også vanskeligt at udvide kapaciteten.

Der er sat rigtig mange gode initiativer i gang både på den korte og den lange bane, som kan medvirke til at vende udviklingen i kriminalforsorgen, og gøre det mere attraktivt at være fængselsbetjent.

Men desværre må vi også være realistisk og sige, at det kommer til at tage tid, og at der nok også vil være behov for yderligere initiativer, før vi kommer i mål.

Det er vigtigt for Danmark, så vi kan blive ved med at være et trygt og sikkert samfund. Derfor kan jeg også

forsikre jer om, at det ligger meget højt på min prioriteringsliste at få kriminalforsorgen tilbage i balance.

Tak for ordet.